

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

135. An pro valore matrimonij sequi aliquis possit opinionem singularem
contra communem? Idem quæri potest de valore professionis. Et an hoc
procedat, quando ipsa opinio est dubia, secus verò si ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

§. 1. **C**ertum est, filium natum ex matrimonio bona fide alterius parentis inito, esse verè legitimum, non solum quoad parentem habentem bonam fidem, sed etiam quoad alium malam fidem habentem. Ita Leandrus de sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 18. quest. 18. Martinus de San Ioseph in monitis Confessar. tom. 1. lib. 1. tract. 54. n. 8. Vallensis in Paratitla ad Decret. lib. 4. tit. 17. num. 2. Cornejo in 3. part. D. Thoma. tract. 5. de irregul. disp. 15. dub. 1. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 34. n. 46. & patet ex cap. Ex tenore, cap. Inter, & cap. Peruenit, qui filij sint legitimi.

2. Difficultas est, si dictus filius natus sit lite pendente super nullitate matrimonij, & cum prohibitione sub pœna excommunicationis, ne possint simul cohabitare: & adhuc legitimum etiam censei debere, videtur ex doctrina Syluestri verb. filij, qu. 10. num. 11. ubi sic ait: Quidam in facie Ecclesie contraxit cum quadam, facta solemnè denunciatione, utroque, vel altero ignorante parentelam, seu impedimentum: & postea accusati de parentela, & peremptoriè citati, venire noluerunt, at tandem excommunicati, in excommunicatione tres filios genuerunt: quibus deinde reconciliatis, & probata parentela, diuortium celebratum est. Queritur igitur, an dicti filij sint legitimi? Et dicit Dire, & Bar. Brix. & Tancre. quod omnes filij nati, vel concepti ante sententiam sunt legitimi, cap. Cum inter, qui filij sint legit. si contaxerunt in facie Ecclesie cum solemnè denunciatione, & uterque, vel alter habuit bonam fidem tempore contractus. Ita ille, & nihil clarius dici potest.

3. Nec deseram etiam hic apponere verba Simonis Maioli de irregular. lib. 1. cap. 5. num. 7. sic asserentis: Si parentes per contumaciam excommunicati fuerint, pendente lite super matrimonio, & per sententiam separentur; ea contumacia parentum non poterit præiudicare filiis, ut patiantur defectum illegitimitatis, vnde habentur inter legitimos, ut concludit Zab. in dict. cap. Cum inter 3. opposit. in nouiss. scriptis, licet enim pendente lite super matrimonio non impedit, quin filij sint legitimi. Abbas in dict. cap. Cum inter, per illum text. etiam si postea declaratur nullum matrimonium, ut ibi per eum: videtur enim perseverare in quasi possessione matrimonij, sicut & in aliis omnibus causis cap. ut lit. pend. idem quoque erit ac multò magis, si interposita fuerit appellatio: quum perinde sit, ac si non fuisset iudicatum, cap. venientes, de iureiur. & in hoc casu scripsit Ægyd. & post eum Zab. in dict. cap. Cum inter. q. 1. in nouiss. scriptis. Hucusque Majolus, cui etiam adde Couarruiam de sponsalib. cap. 8. §. 1. num. 5. cum seqq. Barbosa in Collect. tom. 2. lib. 4. tit. 17. cap. 2. n. 13. Giurbam in Consuet. Messan. tom. 1. cap. 1. Gloss. 4. n. 66. & 67. Carenam de Officio Sancte Inquisit. part. 2. tit. 5. §. 14. n. 79. & Vincentium Præsidem de Franchis part. 1. decis. 130. vbi n. 8. restatur ita decisum fuisse in Saero Concilio Neapolitano, quia pendente lite super validitate matrimonij, non debent impediri exercitia matrimonialia. Vide etiam Sayrum de censur. lib. 6. cap. 10. n. 33. & 34. qui cum Majolo id docet, etiam si proles nascatur contra interdictum, & prohibitionem Ecclesie: verbi gratia si fiat thori separatio, etiam de consensu coniugum, & Episcopo approbante, & prohibente eis sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, ne copulentur, & ipsi contrauenientes commisceantur: nam proles nata erit legitima. Panormitanus in cap. 1. num. 1. 4. & 6. & in cap. 2. num. 5. de matrim. contraelo contra Interdict. Eccles. Zab. in cap. Cum inter. quest. 2. Et ratio est, quia nati ab excommunicatis, non ex hoc sunt illegitimi. Et ita etiam tenet Sanctarellus var. Resolution.

quest. 20. num. 15. Itaque dicendum est, quod in aliis materiis facilis bona fides deperditur: sed in matrimonio semper remanet, etiam lite mota: de rat. si de illa interposita sit appellatio, que quidem omnia valde notanda sunt, & pro foro interio, & pro exteriori.

RESOL. CXXXV.

An pro valore matrimonij sequi aliqui possint opinionem singularem contra communem?
Idem quæri potest de valore professionis.
Et an hoc procedat, quando ipsa opinio est dubia, seu verò si esset clara?

Et notatur, quod licet in dubio pro matrimonio preferendum sit, & iudicandum, tamen hoc procedat, quando in matrimonio contrahendo, vel contrahendo paritas personarum, seu data importate.

Etiamsque docetur in foro conscientie tam quoad spiritualia, quam quoad matrimonium adhibentem liberandum esse in dubio equali, cum melior sit conditio possidentis.

Et quid dicendum est in foro externo? Et patet tract. 13. & Misc. 3. Ref. 19.

§. 1. **I**dem quæri potest de valore professionis, & quæ uor, ut pro eo Iudices possint, & debent iudicare etiam contra communem, & præferre opinionem singularem alicuius Doctoris celeberrimi, quæ in probabilis ratione fundata matrimonio fauet, illudque sustineat, opinioni plurius Doctorum illud impugnantium, nisi textui aperto immitatur. Ita post Holtiensem, Butrium, Abb. in cap. Si vir de cogn. spirituali, Felinum in cap. 1. de sponsalib. man. 6. & M. Antonium Cuccus lib. 5. tit. 11. num. 237. Beret. conf. 80. n. 21. & 22. Gail. obseruat. lib. 2. obseruat. 94. num. 19. Menochius lib. 2. præsumpt. 71. num. 30. Augustinus Barbosa tom. 1. Collect. ad Decret. lib. 2. cap. 1. tit. 20. cap. 47. num. 8. tit. 27. cap. 26. num. 2. & 3. in fine, Franciscus Molinus cap. comparat. 17. lib. 1. num. 15. in fine, Sanchez in disp. 18. lib. 1. num. 6. & alij relati ab eodem Sanchez, & à Menochio, qui declarat id procedere, quando ipsa opinio communis esset dubia; secus vero si esset clara, quia tunc non est ita fauendum causæ fauorabili, qualis est matrimonialis, ut alij fiat iniustitia, quare tantum in dubio præferenda, & recipienda est opinio minus communis, & etiam singularis probabilis iuxta fundamentum fauens Matrimonio. Ad cuius rei confirmationem Sanchez, & Barbosa aiunt facere cap. Licet ex quadam, de Testib. & attestat. ibi: *Tolerabilis est aliquos contra statuta hominum dimittere copulatos, quam coniunctos legitime contra statuta Dei separare.*

2. Sed hanc sententiam reicit Gutierrez de matrim. cap. 3. n. 18. sequens Decium in cap. 1. n. 31. de constitutione, ubi dicit, quod fauore Matrimonij, vel alterius similis causæ, (verbi gratia Testamenti, dotis, libertatis) non est recedendum à communi opinione, quia sic fauorabili causæ sumus debitorum, quod aliis iniustitia non fiat, ap. Ex tenore, de foro compet. cap. final. de donat. inter vir. & uxor. leg. si pater, in fine princip. de inoffic. testam. ibi: *Nisi aperte Iudices inique secundum veredem scripturam pronunciaffe apparebit.* Confirmat Gutierrez: Tunc quia magna est auctoritas communis opinionis in iudicando & consulendo, ideoque tenenda, & sequenda

quenda est : Tum quia hanc sententiam tenuerunt eximix auctoritatis Doctores, Decius *ubi supra*, Alciatus, lib. 3. *Paradoxorum*, cap. 7. num. 3. & 4. & in *reg. 1. presumpt.* 40. n. 2. Ioannes Neuzian in *Sylva nuptiali*, lib. 5. n. 1. Auiles in *cap. 1. Prætor. in gloss. final.* n. 15. Cotta in *2. part. memorabilium in verbo Nuptiarum causa*. Ioannes Orofeus, in *leg. 1. n. 17. ff. de Offi. quest.* & Barbatus, *consil. 3. colum. penult. vers. Nec obstat. volum. 1.* ubi regulam, quod in dubio pro Matrimonio præsumi debeat, intelligit, nisi opinio verior & probabilior esset in contrarium, quia tunc non deberet iudicari pro Matrimonio. At ego puto non esse recedendum à priori sententia extensionem approbante, ubi verè communis opinio non est clara, sed dubia, & opinio minus communis vel singularis, non est falsa, sed probabili ratione innititur, & in contrarium adducta videtur procedere solum quando communis est clara, vel altera opinio caret probabili fundamento.

3. Nota tamen hic obiter, quod licet in dubio pro Matrimonio præsumendum sit, & iudicandum, tamen hoc procedit, secundum Mascardum *de Probat. tom. 2. conclus. 1017. al. 1023. num. 7.* quando in Matrimonio contrahendo, vel contracto, datur paritas personarum, secus data imparitate, nam tunc pro Matrimonio ait, non esse præsumendum citans Curtium Iuniorum, in *lege Cum quadam puella*, n. 22. ff. *de Iurisdi. omni. iud. Cephalum, consil. 52. n. 63. lib. 1.* & Nicolaum Antonium Crauatium *inter consil. 82. num. 45.* ad id etiam faciunt leges, quibus vetantur nuptiæ inter inæquales. Sed Franciscus Molinus, *de ritu Nuptiarum, lib. 1. compar. 17. num. 9. cum seqq.* cum Barbosa in *Decret. tom. 2. lib. 4. tit. 15. cap. 2. num. 3.* reicit hanc declarationem, tenetque non procedere de iure canonico, quo attento, paritas vel imparitas personarum non consideratur. Et confirmatur ex nouo iure Tridentini, quod *cap. 1. sess. 24. de reformatione matrim.* decreuit, filios sine consensu Patris qualemque fœmnas ducere posse, & ob id *cap. 9. sub pena excommunicationis præcipit Principibus ne suos subditos cogant, aut impediant, quominus possit quisque quam velit mulierem ducere.* At quia video sententiam Mascardi docere doctissimum Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 15. num. 7.* Ideo tu iudicæ.

4. Notandum tamen, quod Henriquez, *lib. 11. de Matrimonio, cap. 13. num. 4. & cap. 11. num. 5.* dicit in foro conscientie, tam quoad sponsalia, quam quoad Matrimonium dubitante, liberandum esse in dubio æquali, cum melior sit conditio possidentis. Cæterum ego putauerim faciendum esse discrimen inter sponsalia, ac matrimonium; ita vt qui in dubio æquali dubitant, num Matrimonium sit contractum, cogendi sint in vtroque foro contrahentes, ne fortè fiat iniuria Sacramento pro dissolutionem Matrimonij : quando verò dubitatur, num sponsalia valida sint, in vtroque foro iudicandos esse liberos, quia si quis tunc inuitus cogeretur, fieret ei iniuria per spoliationem libertatis, quam possidet. At dices similiter fieri etiam iniuriam coactò, quando dubitatur, num sit coniux. Negandum tamen erit assumptum, quia vt ex duobus malis, sic ex duobus periculis, semper minus est eligendum : cum verò æquè dubitatur num Sacramentum Matrimonij validum fuerit, si dissoluatur, periculum quidem est, ne dissoluatur Sacramentum, quod alioquin fortè ratum, validumque fuit, & agatur contra illud præceptum negatiuum, Matth. 19. *Quod Deus coniunxit, homo non separet*, atque adeò si dissoluatur, temerè dissoluitur, & fit iniuria Sacramento matrimonij. Ex alia verò parte, etsi pericu-

lum etiam sit, ne tenuens sua libertate spoliatur, velle tamen debet pati istud damnum dubium, quia minus præponderat, minusque malum est illud pati, quam ipsa iniuria Sacramenti, præsertim cum iam bona fide aliud coniugium non possit inire, & iuxta hanc distinctionem videtur accipiendum illud assertum DD. in casu dubio fauendum esse matrimonio. Et hæc omnia docet Rebilius, *part. 2. lib. 4. quest. 3. num. 9.*

RESOL. CXXXVI.

An sit licitum contrahere matrimonium cum impedimento dirimente ex timore mortis, vel alterius grauis damni, & quid de multis aliis casibus? Ex part. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 83.

§. 1. **R**espondeo affirmatiuè, quia Ecclesia non obligat cum tanto rigore, & in tali casu matrimonium esset nullum, & ita tenet Suarez *de legib. lib. 3. cap. 30. n. 13.* Vnde ex his obiter colligitur. Primò cum Sanchez in *summ. tom. 1. lib. 1. cap. 19. n. 8.* ex timore mortis posse aliquem excommunicate absque potestate, licet Suarez *de cens. disp. 6. sect. 3. num. 8.* contrarium asserat. Secundo cum vitæ discrimine quis non tenetur Eucharistiam, vel Baptismum suscipere, quoties moraliter certus sit de contritione. Ita docet Aragon. in *2. 2. quest. 62. art. 3. in 1. dub. circa solut. ad 4.* Sotus *lib. 1. de inst. quest. 6. art. 4.* & alij, licet contrarium asserat Azor. *tom. 1. lib. 1. cap. 11. quest. 2.* Tertio ex timore mortis, vel alterius grauis damni potest quis celebrare sine vestibus sacris, & mixtione aquæ; dummodò ad id faciendum non compellatur in contemptum fidei. Ita Becanus *tom. 2. tract. 3. cap. 6. quest. 2. num. 8.* Valentia *tom. 3. disp. 7. quest. 5. punct. 8.* & alij, licet contrarium nouissime asserat Caltrus Palaus in *opere morali, tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 13. num. 9.*

2. Notandum est tamen hic obiter, quod Ioannes Sancius in *selectis, disp. 35. num. 6.* asserit ob timorem mortis & grauem causam in administrandis Sacramentis licitam esse simulationem, & adducit varia exempla. Primò ait, si hæreticus minaretur mortem, si non consecraret omnem panem in foro extantem, poteris vi æquiuocatione, & intentionem non habere consecrandi. Secundo poterit Confessarius verba absolutionis sine intentione proferre circa indispositum, si alia viâ malum comminatum vitare non potest. Tertio poterit ob solatium scrupulosi anxie petentis absolutionem, cum tamen indispositus sit, verba sine intentione proferre. Quarto licere Sacerdoti ministrare hostiam non consecratam pro consecrata mulieri, quam cogit maritus ad communicandum, quæ sine iactura famæ non potest communionem omittere. Hæc Sancius, quæ audaciam, & temeritatem redolere parauit Caltrus Palaus in *opere morali, tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 13. num. 8.* Verùm Sancius, vir amicissimus, nunquam dixit, vt patet in *tota dicta disp. & in num. 10.* licere Sacerdoti in illo casu ministrare hostiam non consecratam pro consecrata, vnde merito aduersus illum insurgit doctus Palaus.

3. Non desunt tamen Doctores asserentes hostiam non consecratam pro consecrata posse ministrari peccatori oculo scienti, & petenti sibi dari propter vitandam infamiam, dummodo proponatur hostia consecrata adoranda, & à tergo post illam non consecrata, ita vt non videatur, nec adoretur, & hoc efficiatur, vt dictum est ex consensu peccatoris, ne ex conscientia erronea adoret non consecra-

Sup. hoc in tom. 7. tr. 5. Ref. 76. §. Tertio.

Sup. hoc secundo pro Baptismo in Resol. not. præteritæ §. Quinto, & in tom. 1. tr. 1. Ref. 31.

Pro hoc Tertio in tom. 7. tr. 5. Ref. 76. §. Secundo, & lege etiam ibi §. vlt. & relecter in fine alterius Ref. eius annot.

Et pro primo, & secundo contento in hoc §. Notandum, cum eodè Sanctio hic citato tantum in tom. 8. tr. 4. ex lata doctrina Ref. 64. signauerit in §. Nonò potest.

Et Sup. quarto, & seqq. in hæc Ref. late præiò tr. 2. Ref. 27. & in tr. 1. in Ref. 231. §. Et post inter medium, & finem, à vest. Accedit.

Sup. hoc supra lege doctrinam xel.